

RĂZBOAIELE FRATRICIDE IUGOSLAVE DIN PERIOADA 1991-1995

THE 1991-1995 YUGOSLAV FRATRICIDAL WARS

General de brigadă (r.) prof. univ. dr. Mircea UDRESCU*
(Academy of Romanian Scientists, 3 Ilfov, 050044, Bucharest, Romania)

Colonel (r.) prof. univ. dr. ing. Eugen SITEANU**
(Academy of Romanian Scientists, 3 Ilfov, 050044, Bucharest, Romania)

Rezumat: Războaiele fratricide iugoslave cumulează o serie de conflicte violente desfășurate pe teritoriul fostei Republici Socialiste Federative a Iugoslaviei (RSFI), care au avut loc între 1991 și 2001. Acestea au fost descrise ca fiind conflicte între cetățenii din fosta Iugoslavie din motive religioase, etnice, economice și politice, mai ales dintre sârbi, pe de o parte, și croați, bosniaci și albanezi pe de altă parte; de asemenea, și dintre bosniacii și croații din Bosnia și Herțegovina și macedonenii și albanezii din Macedonia. Privit cu mai mult de patru decenii în urmă, după victoria Alianților din Al Doilea Război Mondial, Iugoslavia s-a organizat într-o federație formată din șase republici cu granițe trasate pe criterii etnice: Slovenia, Croația, Bosnia și Herțegovina, Serbia, Muntenegru și Macedonia. Această țară, creată pe criterii multietnice, sub conducerea lui Iosip Broz Tito, a avut o perioadă de mare creștere economică și o stabilitate politică relativă până în anii 1980 când, după decesul lui Tito în 1980, sistemul slăbit al guvernului federal a fost lăsat să facă față provocărilor economice și politice. În 1987, Slobodan Miloševici ajuns la putere în Serbia și printr-o serie de manevre populiste a obținut controlul de facto asupra Kosovo, Voivodina și Muntenegru, reușind să dobândească un mare sprijin din partea sârbilor pentru a-și urmări politica de centralizare. Intereselor lui Miloševici s-au opus, în mod deosebit, liderii partidelor din Slovenia și Croația care solicitau o democratizare mai mare a țării ca urmare a Revoluțiilor din 1989 din Europa de Est. Dorința de secesiune a cuprins republicile foste iugoslave, începând din 1991, fiecare republică și-a declarat independența, numai Serbia și Muntenegru s-au centrat într-o federație, însă statutul minorităților sârbe din afara Serbiei a rămas nerezolvat. Începând din 1990, Iugoslavia se găsea la limita destrămării. Aflată în mijlocul dificultăților economice, guvernul federativ, pe fondul marilor prefaceri politice ce se desfășurau între blocurile specifice Războiului Rece, se confruntau cu revendicări ale diferitelor grupuri etnice. La ultima ședință a Partidului Comunist din Belgrad în

* membru titular al Academiei Oamenilor de Știință din România, email: udrescumircea@yahoo.com.

** Membru corespondent al Academiei Oamenilor de Știință din România, membru titular al Comitetului Român de Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii (CRIFST) al Academiei Române, email: esiteanu@yahoo.com.

1991, adunarea a votat pentru oprirea sistemului de partid unic, precum și oprirea reformei economice unitare de nivel federativ. Pe acest fond, ca la un semnal, delegațiile de partid slovenă și croată au părăsit ostentativ partidul comunist iugoslav, ceea ce a marcat și încetarea activității acestuia, un eveniment simbolic care a reprezentat sfârșitul „frăției și unității” popoarelor iugoslave. În același an slovenii și croații și-au proclamat independența, independență recunoscută imediat de către Islanda și noua Germanie, dar care a provocat represalii împotriva acestei separări din partea Armatei Populare Iugoslave. Războaiele iugoslave, prin intervenția deschisă a SUA, Germaniei, chiar și a altor state NATO, în cele din urmă s-au încheiat cu noi state independente pe harta Europei, cu o mare parte a Iugoslaviei rămasă săracă, dar și cu masive pierderi umane și cu importante dezagregări și distrugereri economice. După câteva incidente interetnice, au apărut premisele începerii Războaielor Iugoslave, în Slovenia, în Croația și apoi în Bosnia, ceea ce a devenit cunoscut ca prima parte a războaielor fratricide pe pământ iugoslav, care au vizat Serbia, ca susținătoare a Federației Iugoslave, și Slovenia, Croația și Bosnia și Herțegovina, regiuni care doreau să devină independente.

Cuvinte cheie: război, fratricid, sârbi, croați, bosniaci, federali, stat, independent, militari, apărători, trupe.

Abstract: The Yugoslav fratricidal wars encompass a series of violent conflicts on the territory of the former Socialist Federal Republic of Yugoslavia (SFRY) that took place between 1991 and 2001. They have been described as conflicts between citizens of the former Yugoslavia on religious, ethnic, economic grounds and political, especially between Serbs, on the one hand, and Croats, Bosnians and Albanians on the other; also between Bosniaks and Croats in Bosnia and Herzegovina and Macedonians and Albanians in Macedonia. Fast forward more than four decades, after the Allied victory in World War II, Yugoslavia organized itself into a federation of six republics with ethnically demarcated borders: Slovenia, Croatia, Bosnia and Herzegovina, Serbia, Montenegro, and Macedonia. This country, created on multi-ethnic lines under the leadership of Iosip Broz Tito, had a period of great economic growth and relative political stability until the 1980s when, after Tito's death in 1980, the weakened federal government system was left to face economic and political challenges. In 1987, Slobodan Milosevic came to power in Serbia and through a series of populist maneuvers he obtained de facto control over Kosovo, Vojvodina and Montenegro, managing to gain great support from the Serbs to pursue his policy of centralization. Milošević's interests were particularly opposed by party leaders in Slovenia and Croatia who called for greater democratization of the country as a result of the 1989 Revolutions in Eastern Europe. The desire for secession gripped the former Yugoslav republics, starting in 1991, each republic declared independence, only Serbia and Montenegro centered in a federation, but the status of Serbian minorities outside Serbia remained unresolved. Starting in 1990,

Yugoslavia was on the verge of disintegration. In the midst of economic difficulties, the federal government, against the background of the great political pretense that took place between the blocs specific to the Cold War, was faced with the demands of various ethnic groups. At the last meeting of the Communist Party in Belgrade in 1991, the assembly voted to end the one-party system, as well as to end the federal-level unitary economic reform. Against this background, as a signal, the Slovenian and Croatian party delegations ostentatiously left the Yugoslav Communist Party, which also marked the end of its activity, a symbolic event that represented the end of the "brotherhood and unity" of the Yugoslav peoples. In the same year the Slovenes and Croats proclaimed their independence, an independence which was immediately recognized by Iceland and the new Germany, but which provoked reprisals against this separation from the Yugoslav People's Army. The Yugoslav wars, through the open intervention of the USA, Germany, even other NATO states, eventually the wars ended with new independent states on the map of Europe, with a large part of Yugoslavia left poor, but also with massive human losses and with significant economic disaggregation and destruction. After several inter-ethnic incidents, the beginning of the Yugoslav Wars appeared, in Slovenia, in Croatia and then in Bosnia, which became known as the first part of the fratricidal wars on Yugoslav soil, which targeted Serbia, as a supporter of the Yugoslav federation, and Slovenia, Croatia and Bosnia and Herzegovina, regions that wanted to become independent.

Keywords: war, fratricide, Serbs, Croats, Bosniaks, federal, state, independent, military, defenders, troops.

Introducere. Adesea descrise ca fiind cele mai mortale conflicte din Europa, după Al Doilea Război Mondial, acestea au fost caracterizate de masive crime de război și de oribile acțiuni specifice purificărilor etnice. Opinia publică mondială a luat cunoștință cu consternare de primele conflicte după Al Doilea Război Mondial considerate oficial genociduri, pentru că multe dintre persoanele cheie participante la acestea au fost ulterior acuzate de crime de război de către Tribunalul Penal Internațional pentru Fosta Iugoslavia, înființat de ONU, pentru a judeca acest crime. După statele participante și etapele când au avut loc, războaiele iugoslave pot fi împărțite în două părți distincte, astfel: Războaiele din perioada destrămării Republicii Socialiste Federative Iugoslavia, cuprinzând perioada 1991-1995, și Războaiele din zonele populate de albanezi, cuprinzând perioada 1999-2001. Ambele perioade au fost marcate de bombardamentele NATO în Bosnia și Herțegovina, în 1995, respectiv în Serbia, în 1999. În continuare, ne vom ocupa de războaiele care au marcat prima perioadă.

1. Războiul din Slovenia (1991). În iunie-iulie 1991, după ce Slovenia și-a declarat independența și desprinderea de Iugoslavia, forțele militare federative iugoslave au fost implicate într-un scurt raliu de forță împotriva Sloveniei, care s-a încheiat cu un eșec, în principal din cauza omogenității